

2. Obchody zakladatelské; emise akcií a částečných dluhopisů. Bursovní a komisionářské obchody bankéřů.

Dosavad bylo vykládáno po většině o obchodním úvěru jakož i o úvěru potřebném k provozování založených již podniků, sprostředkovaném bankovními cennými papíry. Sprostředkování to je nad míru důležité pro hladké vyřizování četných moderních styků obchodních, úvěrních a vůbec hospodářských, které by bez toho byly náramně spleťtými. Ale banky kromě toho přímo svou sprostředkovací činností zasahují tvořivě do výroby a obchodu, svým popudem vyvolávající nové podniky nebo napomáhající starým, aby se podjaly úkolů, se které by bez této pomoci úvěrních ústavů nebyly.

Tato povzbuzující a jaksí tvořivá působnost bank se zvláště významně jeví při zakládání podniků akciových (někdy také podniků jiné společenské formy, jako společnosti komanditní neb akciové komandity, nebo nejnověji společnosti s obmezeným ručením, atd.) podnikající pro ně práce zařizovací, opatřující jim důvěru obecnstva a tím zároveň potřebné kapitály. Tyto obchody bankovní zovou se běžně obchody zakladatelskými (*Gründergeschäfte*, *Crédit mobilier*), a mohou je podnikati v širších rozměrech pouze banky vládnoucí většími kapitály a fondy, které zároveň mají volnost nakládati svým jměním dle svého dobrého zdání. Obchody ty jsou totiž dosti riskantní a bývají často spojeny se značnými ztrátami, jako naopak zase kynou z nich pěkné výtěžky, když se zdaří, jakých se tak snadno z pravidelných obchodů bankovních nedá docílit. Z té příčiny nesmějí se pravidelně obchodů těch účastniti banky cedulové, ústavy úvěrní vydržované od veřejných hospodářství (obcí, zemí), ani banky, které po výtce se zabývají přijímáním vkladů od obecnstva.

Také tato zakladatelská činnost bank a jejich účastenství při produkčních a hospodářských investicích opírá se podstatně o cenné papíry, především o akcie a v druhé řadě také o různé částečné dluhopisy, jako prioritní obligace, veřejné dluhopisy atd.

Akciové společnosti potřebují četných příprav, aby mohly vejíti v život. Dle našeho zákona akciového potřebí k založení společnosti sepsání stanov (od notáře nebo soudu), koncese státní a zapsání společnosti do rejstříku obchodního. Před splněním těchto formalit společnost právně neexistuje a jedná-li se jménem jejím, jsou za to zodpovědní osobně pouze ti, kteří ujednání učinili, nikoli tedy budoucí společnost. Ke koncesi státní se však vyžaduje, aby akciový kapitál byl upsán, úřední praxis u nás požaduje také aspoň částečné splacení akcií a jich plné zajištění, po případě se také až pečlivě zkoumají podmínky existenci pro takovou společnost. A přece mezi tím nutno již často jednati na účet budoucího podniku, třeba pojištění po případě základní podmínky budoucího závodu, musí se využití času a sebraných po případě kapitálů, nutno navnaditi obecnstvo, aby k novému podniku hledělo s důvěrou i aby se shledaly dostatečné a vhodné kapitály, po případě pozemky potřebné, budovy, zařízení průmyslová, vůbec vše, co by dávalo záruku, že podnik v pravý čas a s dostatečnými prostředky vejde v život a bude způsobilý podniti se úkolů, které si vytkl. Za všechna tato jednání, která po případě jsou tak důležitá, že od nich především je odvislý příští zdar anebo nezdar podnikání, nemůže arci stačiti odpovědnost leckoho. Zde třeba míti k jednajícím, „k z a k l a d a t e l ů m“ (jak se totiž zovou) plnou důvěru; obecnstvo již podle těch, kteří podobné přípravné práce vedou, posuzuje výhodnost anebo nevýhodnost chystaného závodu. Kromě toho k těmto přípravným pracím potřebí je již namnoze značných kapitálů a musí býti zde někdo ze zařizujících, kdo buď kapitály ty sám poskytne, neb aspoň musí míti dostatečnou důvěru, aby mu byly uvěřeny.

Tyto všechny přípravné kroky učiniti nejlépe dovede banka, nebo chystají-li se podniky ty obzvláště velkých rozměrů, celé spolky bankovních ústavů a bankéřů jednotlivců, tak svané syndikaty bank (bankovní družstva). Tím způsobem počaly všechny větší dráhy (pokud je nepodniká stát nebo jiné veřejné hospodářství), tak vznikly veliké dopravní společnosti paroplavební, průplavy, značnější podniky průmyslové, stavební

i bankovní. Banka některá nebo syndikat bank vydá prospekty vyzývající obecnstvo k upisování akcií, sama po případě jich na se vezme větší počet, nebo získá (velmi často i pouze nastrčené) lidi, kteří upíšíou značnější obnosy. Jakmile podnik zdá se býti zabezpečeným, začnou se ostatní přípravy, po případě začne již provozování samo a potřebné k tomu peníze, pokud se nesešly splácením na upsaný akciový kapitál, založí banka buď ze svého, nebo zjedná k tomu cíli potřebný úvěr jinde. Když konečně všechny přípravy jsou hotovy, podnik koncedován a právně existuje, vydají se upisovatelům od banky buď prozatímné listy (*Interimscheine*) nebo když kapitál úplně již je splacen, hotové akcie. Tu obyčejně pro zařizovatele nastává vhodná doba, aby dali si všechno schváliti, co podnikli pro nově zřízenou společnost, a také pravidelně odbudou na trhu akcie které na své jméno nebo pod cizím jménem byli před tím převzali.

Při podobných obchodech může míti bankovní ústav, když vše se zdaří, několikery zisk. Za úvěry poskytnuté počítá si obyčejně velmi slušný úrok; jestliže prostředkoval koupi různých objektů a různých jiných zařízení pro podnik, přísluší mu za to provise, podobně i za ostatní všechny nutné přípravné kroky; konečně snaží se vydělati při odbývání upsaných akcií, které arci nemíní si na vždy podržeti, nýbrž jakmile se zdá, že se podniku začíná dobře dařiti, hledí je obecnstvu s výhodou prodati. Obyčejně zařizující banky nerady samy akcie upisují, jelikož je to nejriskantnější část z celého zakladatelského jednání, a starají se hned z počátku vší mocí, aby obecnstvo samo je rozebralo. Jestliže však přes to značnější podíl jim zůstane v rukou, používají různých bursovních (i mimobursovních) spekulací k tomu, aby se cena jejich uměle zvýšila a tak aby se jich za nejlepších podmínek zbyly. Tyto manoeuvry na umělé zvyšování ceny akcií zovou se *agiotagei*, a v té příčině byli různí zakladatelé akciových společností až nechvalně a po případě i špinavě vynalezavi.

Také v jiných směrech zakladatelské obchody neměly a nemají vždy nejlepší pověst, tak často se nově

zřízeným společností přepustí za nepřiměřenou cenu pozemky, budovy, různá zařízení již hotová a dává se to pak schváliti od valných hromad v tom směru na-prosto nepoučených a nevědomých, často povolných jen proto, že v nich rozhodují lidé nastrčení od samých zakladatelů. V té příčině u nás pověsti velmi nekalé získali si zakladatelé různých podniků za tak zvaného „hospodářského rozkvětu“ před r. 1873. Kterakým způsobem se dá podobných situací vykořistiti, toho doklady až hnusné podala historie společnosti pro prokopání šíje panamské a společnosti francouzské jižní dráhy, obou podniků zřízených ve Francii, v té zemi, kde je poměrně nejpřísnější zákon akciový. Ony kapitály, které zakladatelé (neb i jednotliví čelní akcionáři) do společnosti dají místo peněžitých vkladů, zovou se „p r í n o s y“ aneb „apports“. — Tolik je jisto, že zrovna velicí zakladatelé to byli, kteří nabyli obrovského jmění (příkladem může býti baron Hirsch při stavbách tureckých drah).

Zřízením akciové společnosti a odbytím akcií nekončí však ještě prostředkovací činnost bank. Podniky tyto pravidelně nevystačí s vydaným akciovým kapitálem a musí podnikati výpůjčky, které arci mají pro své zúrokování a splácení přednost proti akciím. Výpůjčky ty umístiti pomáhají ústavům těm opět banky, vydají k tomu cíli částečné dluhopisy, zvané obligacemi prioritními, které prodávají obecnstvu.

Vydávání částečných dluhopisů obstarávají banky také veřejným hospodářstvím jako státu, zemím, okresům a obcím. Půjčky takové buď převezmou na svůj účet za jistou cenu a hledí je pak prodejem na burse nebo v peněžních ústavech odbyti. Výdělkem pro banku — pravidelně to bývá syndikat bankovní — při takovýchto emisích je docílený rozdíl mezi kursem, za který půjčka byla ode dlužníka převzata, a kursem, za jaký se emisním domům podaří částečné dluhopisy pak odbyti. Jiný způsob emisí je ten, že banky provedou na částečné dluhopisy veřejnou subskripci, seberou všude přihlášky, po případě i splátky na upsané dluhopisy a že za tuto námahu si vymíní určitou odměnu (provisi). Jindy přejímají banky nebo jejich družstva půjčky za

pevný kurs, ale když se jim podaří prodati je značně výše, dělívají se o zisk ten s dlužníkem.*)

Zrovna takový způsob bývá někdy při konver-
sích dluhů, kdy se místo starých dluhopisů vysoko
zúročitelných vydávají nové níže úrokované, obyčejně
také s jiným umořovacím a slosovacím plánem, nežli
který byl původně stanoven pro dluhopisy staré. Kon-
verse pravidelně se provede tak, že se majitelé starých
dluhopisů vyzvou, aby se do určité lhůty s nimi při-
hlásili, i aby si volili, buď, zdali chtějí, aby se jim za-
platil dlužný obnos dluhopisu, anebo zdali raději by
nevzali za svůj starý dluhopis úpis nový níže úrokovaný.
Kdo nechce dluhopis nový místo starého, tomu se
dlužný obnos hotově vyplátí a sumy k tomu potřebné
seženou se zase prodejem nových dluhopisů. Majitelé
starých dluhopisů pravidelně nedovedou lepším a vý-
nosnějším způsobem kapitály své uložití nežli jak bývá
to možno pomocí nových níže úrokovaných dluhopisů
a proto bývají z největší části ochotni k této přeměně
svých dluhopisů v níže úrokované. Příkladem velmi
vhodným pro doklad byla konverse francouzské renty
 $4\frac{1}{2}\%$ v rentu $3\frac{1}{2}\%$ a později v rentu 3% . Dlu-
hopisů těch kolovalo v nominalní sumě 6800 mil. fr.
a téměř všichni vlastníci renty $4\frac{1}{2}\%$ podrželi si dlu-
hopisy, z kterých jim na příště nevyplácen, leč důchod
 $3\frac{1}{2}\%$ (podobně tomu bylo při přeměně $3\frac{1}{2}\%$ ve
 3% rentu). Ke splacení dluhu skoro se žádný věřitel
nepřihlásil, protože nová $3\frac{1}{2}\%$ renta značně se platila
na burse přes 100 frs., kdežto stát za ni byl povinen
splatit jen rovných 100 frs. Také konverse rakouské a
uherské renty 5% a jiných ještě (ponejvíce železnič-
ních) dluhopisů státních v r. 1892 se úplně vydaly;
tehdy arci nové 4% dluhopisy nebyly prostě vymě-
ňovány za staré, nýbrž na staré dluhopisy výše úro-
kované dáván byl v nových dluhopisech nádivěk, který

*) Na př. bankovní družstvo převzalo půjčku nominálních 100 K
= 95 K hotových s podmínkou, že co se strží nad 96 K skutečným
prodejem, případně z polovice družstvu a z polovice dlužníkovi. Kdyby
tedy podařilo se pak půjčku prodati 100 K nominelních = 98 K ho-
tových, připadlo by dlužníkovi z toho 96 K a družstvu bankovnímu 2 K
(provisé).

hyl poměrně tak výhodný pro vlastníky starých dluhopisů, že by splacením svých dluhopisů v nominalní sumě nejen ničeho nebyli vyzískali, nýbrž by svých peněz byli pak pouze mnohem nevýhodněji dovedli využítovati.*)

Banky některé bývají vůbec jen zřizovány pro určité obchody zakladatelské (Crédits mobiliers). Tak jsou banky pro zřizování železnic zařízené, t. zv. „banky železniční“, které arci při tom mohou poskytovat také zřízeným dráhám další potřebné úvěry; zrovna tak bývají banky průmyslové pro zařizování podniků průmyslových a opatrování jim dalšího úvěru. Pravidelně se však skoro žádná banka neomezuje na činnost pouze zakladatelskou a pěstuje při tom také jiná odvětví různých bankovních obchodů.

Při menších obnosech státních půjček známého a obvyklého již typu nebývá volena nová samostatná emise, nýbrž finanční ministerstvo si vyvolí některou banku za komisionáře, aby dluhopisy za denní kursy prodala na burse. Tak to na př. bývalo při vydávání t. zv. „umořovací“ renty (Tilgungsrente), kterou náš finanční ministr měl povolenou na uplácení splatného dluhu ve slosovatečných obligacích. — (Nyní umořovací rentu přejímá a rozprodává pravidelně státní poštovní spořitelna).

Druhdy stát dostal přímo peníze vypůjčené od banky, jíž pak dluh splácí ročními stejnými anuitami, a za to povolil bance vydati dluhopisy bankovní, kterými si mohla peníze potřebné sama sehnati. Takovým způsobem byla uzavřena výpůjčka státní r. 1866 (zákonem ze dne 24. dubna) u rak. úvěrního ústavu pozemkového ve Vídni. Stát zavázal se platiti $5\frac{1}{3}\%$ úroků a umořiti celý dluh v 91 půlletních anuitách, půjčce té byly zástavou státní statky v Uhrách. Na účet toho pozemkový ústav vydal zástavní listy po 300 fr.s. úrokované 5% a splatné zrovna týmž způsobem, jakým stát se zavázal bance dluh amortisovati, dluhopisů těch vydáno 500.000 (tedy v úhrnné sumě 150,000.000 fr.s.). Patrně

*) O různých konversích v jednotlivých státech za různých dob bude ještě obsírněji vykládáno až při částečných dluhopisech státních.

úvěrní ústav získává při této operaci $1\frac{1}{2}\%$ ročních úroků, neboť sám platí svým věřitelům $5\frac{1}{2}\%$ a od státu dostává $5\frac{1}{2}\%$. Takto vydávati státní půjčky je naprosto nevýhodné, neboť se tím za poměrně velmi laciné prostředkování služby výplatní povolil bance stálý a značný zdroj výdělků úplně skoro zadarmo nabytého. Vždyť stát beztoho má mnoho jiných dluhů a proto vyplácení kuponů a slosovaných dluhopisů také při této půjčce nezpůsobilo by už téměř žádných větších nákladů. Ostatně od r. 1866 již nebyla tímto divným a ne hospodářským způsobem žádná větší půjčka od státu uzavřena.

Banky veřejnému účtování podrobené, jako jsou akciové společnosti, výdělková i hospodářská společenstva a úvěrní ústavy veřejné, nesúčastní se bursovní spekulace přímo, a také dotyčné zákazy buď výslovně bývají obsaženy ve stanovách anebo se aspoň mlčky předpokládá, že banka se nepustí do hazardních lhůtních obchodů. Nebylo by zajisté nejen jmění samé lhůtními obchody přivedeno v nebezpečí, nýbrž ohrožovaly by se tím i kapitály od obecnstva bance uvěřené. Arci jiných obchodů (efektivních) bursovních účastní se všechny banky velmi čile, tak kupují a prodávají na burse (i mimo bursu) cenné papíry a drahé kovy, escomptují tam směnky, warranty, slosované cenné papíry a dosud nesplatné kupony, přijímají ke všem podobným obchodům příkazy od svých zákazníků (komitentů). V příčině prodávání a nakupování cenných papírů komisionářským způsobem požívají bankovní ústavy, které jsou pod dozorem státním, zvláštních výhod: jim přísluší na věci (cenné papíry a jiné cenné hodnoty) komitentovy zástavní právo takové, že se mohou hojiti ze zástavy beze všeho zakročení soudního a bez předběžného oznámení dlužníkovi prodejem zastavených věcí na burse za běžnou cenu, jakmile je dlužník v prodlení (dle čl. 311. obch. zák. a nař. min. státního ze dne 28. října 1865 čís. 110 ř. z.). Banky na burse také lombardují cenné papíry (dávají na jich zastavení půjčky) a nezřídka súčastňují se i reportu arcí jen vůči firmám spolehlivým nebo na dostatečnou záruku.

Zákaz spekulacních obchodů lhůtních vztahuje se však pouze na banky podrobené veřejnému účtování,

zvláště na banky pod dozorem státním. Naproti tomu bankéři soukromí nepotřebují se vzdalovati obchodů lhůtních a také je velmi často provozují, ale ani ti nikoli vždy na svůj účet, nýbrž obyčejně jen jako komisionáři vyřizující příkazy svých zákazníků. Těmto svým zákazníkům dávají v té příčině také různé rady a pokyny a vůbec jsou jim při obchodech těch nápomocni svou vlastní zkušeností; tito bankéři tvoří jakési zastoupení širokého obecnstva spekulace chtivého na burse. Kdo nemůže sám ani býti členem bursy ani mu nelze jí navštěvovati, svěří se v té příčině svému bankéři, aby tak aspoň jeho prostřednictvím měl účastenství na rozčilující a po případě mnohý výdělek slibující hře bursovní. Postavení bankéřů, pokud sami příliš ve hře se neengážují, je dosti výhodné, neboť za závazky svých komitentů mohou si zjednati dostatečné ukrytí (složenými kaucemi a zastavením papírů nakoupených a jiným podobným způsobem) a za své namáhání a dávané pokyny účtují si provisi dosti značnou; kromě toho mohou reportováním, opatrnými obchody jinými, vyřizováním efektivních zakázek (k. př. arbitrageí, prodejem papírů na splátky) zjednati si bezpečné zdroje výdělků.

Toto obecnstvo (klientela) zastupované jednotlivými bankéři bývá v dobách krisí a náhlých otřesů bursovních na veliké nebezpečení všem ostatním spekulantům bursovním z povolání. Kdykoli totiž proti všemu nadání náhlé poklesnutí cen přivedí pro množství hrajících citelné ztráty, pravidelně bankéři nemohou vymoci od mnohých svých zákazníků další prostředky nutné k pokračování ve spekulaci a často nebývají ani dostatečně ukryti za podniknuté již závazky. V takové kritické době použijí bankéři svého práva zástavního (na základě psané úmluvy dle čl. 311 obch. zák.) a prodávají šmahem hodnoty od zákazníků sobě dané na úhradu; bývají to zrovna obyčejně ty papíry, které již v ceně před tím poklesly. Nucenými exekucemi prodeji těchto papírů, — co děje se v takových dobách ve velikém množství — tísní se jejich ceny ještě hůře a hausse na burse, která již měla těžké postavení a citelné ztráty následkem dřívějších pokleslých kursů, nestačí na odebrání všeho toho zboží, které se tu podob-

nými exekucemi náhle a neočekávaně objeví na trhu; pouze pomoc jiných burs prostřednictvím arbitrage, jsou-li bursy ony náhodou akce takové schopny, může tehdy úplnou deroutu odvrátiti. Také obecnstvo, které jinak bursy se straní, přispěje v těch dobách na pomoc, když následkem neobyčejně stlačených cen vyplácí se cenné papíry kupovati pro výnosnější ukládání úspor. (Papír totiž je po případě dosti spolehlivý a důchod z něho lze koupiti lacino, jelikož těmito nahodilými spekulacemi cena jeho přes míru poklesla.)

Aby se o takových nehodách a velikých ztrátách pro súčasnně obecnstvo nabytí řádný pojem, třeba uvést konkrétní příklad nějaký. Někdo na př. spekoval na stoupání cen a koupil si za tím účelem prostřednictvím svého bankéře 500 akcií banky pro země rakouské. Dne 2. listopadu 1895 byly akcie ty po 267 zl. (podle dnešního znamenání by to bylo 534 K) k poslednímu listopadu a stály tedy i s úsančními úroky 138.070 zl.; hrající klient ponechal papíry ty zástavou u svého bankéře a nepotřeboval tedy je platit hotovými, stačilo, když dal kauci 5—10%, po případě i mnohem více procent kupní sumy podle toho, jak se zdál bankéři spolehlivým, zbytek mu jeho komisionář uvěřil, musil se však zavázati, že stále bude bankéři doplňovati zálohu, kdyby papíry klesly, tak aby smluvená záloha dle kursu přesahovala o dané procento sumu kupní.

Dejme tomu, že bankéř požádal 10% zálohu sumy, tedy 13.807 zl. Dne 9. listopadu klesly akcie ty na 225 zl. k poslednímu listopadu a prodejní cena jejich byla tedy pouze již jen 117.070 zl. a tedy s danou zálohou 13.807 zl. nedosahovala ani kupní sumy (byl bankéř neukryt pro 7193 zl. a kromě toho byl povinen komitent doplniti zálohu 10% nad kupní sumu, tedy celkem by měl složiti 21.000 zl., — někdy se žádá pouze ještě 10% pokleslé ceny kursovní, tedy mimo doplnění kupní sumy 7193 zl. ještě 11.707 zl., tedy celkem 18.900 zl.). Když komitent tohoto žádaného obnosu nesložil, mohl bankéř okamžitě závazku svého se sprostiti prodejem oněch 500 akcií, čím stržil 117.070 zl. a o zbytek kupní sumy (pokud nebyl uhrazen danou zálohou) 7193 zl. i se všemi výlohami sběh-

lými nastupoval pak na svého komitenta; daná záloha tedy propadla ve prospěch bankéřův na účet kupní sumy.

Když takovýchto nucených prodejů je nutno za stísněných cen provést větší množství, zajisté nebude pak divno, že kursy následkem toho mohou najednou velmi citelně klesnouti. Arci na bursách, na kterých je vyvinuta mohutná hausse, nenatropí tato klientela mimobursovni tak snadno takový poprask, ale v dobách stísněného úvěru a připojí-li se k tomu ještě výrobní a obchodní krise, mohou z toho vzniknouti těžká porušení aspoň na nějakou dobu osudná pro celý hospodářský vývoj určitých odvětví výrobních. Zvláště těžkou zodpovědnost berou v té příčině na sebe bursovní agencie, které rozličnými úskoky a navnazováním hledí nalákat k bursovním spekulacím obecnstvo naprosto nezkušené. Proti těmto agencím namířena jsou také mnohá ustanovení bursovního zákona německého.

Soukromí bankéři (bez povinnosti k veřejnému účtování) zabývají se rádi také prodejem cenných papírů na splátky, zvláště velmi často nabízejí losy na splátky. Obchody ty jsou velmi výnosné pro bankěře, jelikož nezřídka 10—20% úroků se tu od kupujících požaduje. Pro obecnstvo jsou arci takové koupě dvojnásob neprospěšné, jednak loterní půjčky přeplácejí se již beztoho nesmyslně, když kupují se hned za hotové, za druhé splátkové obchody zdražují kupní cenu nad míru vysokými úroky a kromě toho, když kupující splátek nedodrží, stihají jej různé nepoměrně veliké konvencialní pokuty, po případě i zaplacené splátky propadnou ve prospěch bankéřův. —

Ještě horší je kupování promes na losy. Promesou rozumí se úmluva, dle které vlastník losu postoupí jej vlastníku promesy (po případě za určitou nevelkou náhradu), kdyby v nejbližší příštím tahu připadla na los ten větší výhra. Promesy se přeplácejí pateronásobným až desateronásobným obnosem své pravděpodobné hodnoty*) (kdyby totiž někdo skoupil všechny možné

*) Doklady pro to viz v „Národohospodářské arithmetice“ od spisovatele této knihy str. 92.

promesy určité půjčky loterní, stály by ho pětkrát až desetkrát tolik, nežli by pak skutečně mu bylo vyplaceno všech výher).

3. Escompt a lombard. Deposita v uschování a ve správě a ostatní služby bankovní při cenných papírech.

Escomptem směnečním prokazují banky obchodnímu a výrobnímu úvěru nejplatnější služby a sobě zároveň zjednávají nejstálější i nejsnadnější výdělek. Srážka úroková, již při tom banky vyzískají, řídí se arci vždy dle stavu trhu a dle snadnosti, s jakou lze si vůbec opatřiti úvěr.

Nejdůležitějším ústavem pro diskontování směnek bývají všude cedulové banky. Pro ně je nejlehčeji opatřiti si potřebný úvěr, vydávají totiž za směnky diskontované pouze bankovky, které je nic nestojí leč nepatrné tiskací náklady a bankovky ty jsou platnými penězi. Zvláště v těch zemích, kde bankovky není potřebí směňovati za drahý kov (za mince), kde mají zákonitý nucený oběh, je nad míru věcí lehkou pro cedulovou banku poskytovat takto zadarmo (z moci propůjčeného privilegia) zjednaný úvěr na zcela spolehlivé směnky. V zemích, v kterých bankovky se směňují každou chvíli za měnu zákonitou v kov (za běžné mince), banka cedulová sice také má snadný úvěr, ale smí ho použiti pouze tak dalece, aby každou dobu mohla na požádání vyplatit za svou bankovku kovem dle zákonité sazby.

Již dříve stala se zmínka, že sotva kdy se všechny bankovky sejdou, aby za ně banka musila vyplatit hotové peníze, zvláště pokud jinak banka požívá všeobecné důvěry. Větší část vydaných bankovek pravidelně koluje a pouze menší jich množství bývá presentováno bance k výplatě. Nicméně banka musí každé doby toho dbáti, aby také pro případ silnějšího přítoku bankovek byla možnost okamžitě je vyplatit. Z té příčiny musí míti stále značné množství drahého kovu přichystáno v zásobě, které arci se bude řídit, množstvím kolujících bankovek a tedy množstvím poskytovaného úvěru. Všecky bankovky nepotřebují arci býti uhrazeny kovem, ale jistě velká jich část; — pro jednotlivé země je při